

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Epistolaris Seu Epistolae Morales Ad usum
familiarem Vario Argumento Scriptæ**

Pexenfelder, Michael

Dilingae, 1686

XLVIII. Illustri Iuveni Alberto Feliciano, L. B. à Tritomontio, in exteras
regiones proficiscenti. Propemptica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69435)

Plura non addo ; compendium habes Ethicæ Aulicæ ; utere in tua , & familiæ tuæ incrementa , & salutem tuam cura. Hæc scripsi , ut tela prævisa minùs ferirent , si fortè in te inciderent ; juxta vulgare dictum , *cautela non obest.*

---

*XLVIII.**ILLUSTRI JUVENI***ALBERTO FELICIANO****L. Baroni à Tritomontio ,***In exteras regiones proficiscenti ,***PROPEMPTICA.**

PErgratæ tuæ mihi litteræ acciderunt, Colonia datæ , quibus significas , te iter longinquum ingressum , ad peregrinas regiones visendas ; esse in comitatu trium prænobilium Germanicæ nationis juvenum , unâ cum Moderatore , linguarum & regionum perito , & quinque famulis , fide & usu armorum probatis. Scribis , Agrippinâ , post duarum ibi hebdomadum commorationem , primo die Maij discessisse , & destinâsse pri-

A a ;

mò

mò adire Belgium ; inde velle trajicere in
 Angliam ; hinc in Galliam ; denum terrâ
 facturum iter in Italiam. DEUS ter Opt.
 Max. secundet hanc profectioem , & te no-
 bis incolumem , multâque rerum scitu digna-
 rum cognitione instructum reddat. Illu-
 stris domina parens , matrona pientissima ,
 tuâ amantissima , valdè est sollicita , ne quid
 adversi tibi contingat , ullùmve periculum
 corporis aut animi incurras. Scit enim
 peregrinationes mille discriminibus obno-
 xias , itinera longa & intuta , insidias , erro-
 res , naufragia , latrocinia , cædes , morbos
 ac mortes immaturas inter ignotos timen-
 das. Quàm triste , & miserum infelicibus
 parentibus accidit , si charus exoptatûsque
 filius , post longam absentiam , magnòsque
 sumptus factos , denique in epistolio funesto
 redeat , cui pro sigillo nigrum ☉ impressum ;
 quæ tunc suspiria , lacrimæ , planctus , lamen-
 ta : Augetur luctus , si nobilitas generis , ra-
 ra indoles , ætas florida , magna spes & exspe-
 ctatio , simul apud exteros scrobem subeunt.
 Equissimæ petitioni quidni reponerem of-
 feriorum meorum obligationem , tam mul-
 tis titulis devinctus illustri familiæ , ut hæc
 à me magis postulanda , quàm petenda sint.

Spo.

Sponendi preces ac sacrificia, non simplici vice peragenda. Repetijt ipsa nova postulata (ad hæc enim meis verbis animata fuerat) & insuper institit, ut admonerem te curæ de te ipso habendæ: umbram esse reliqua peregrinationis parerga, si Sol patiatur eclipsin; tuam valetudinem, tuam salutem sibi in desiderijs esse; pereant peregrinæ linguæ, pereant mores & ritus, modò ne pereat filius. Reposui ego, monitorem tibi ad latus esse, virum prudentem & expertum, jam tertium peregrinationes revisentem; hunc fidelem salutis Alberti Feliciani custodem fore, hunc Achatem; hujus si monitis & consilijs obtemperet, omnia ex voto successura; hunc magistrum ac ducem morum ac viarum nihil omissurum, quo inexperta juvenus præmuniat adversus ferociam, licentiam, blanditias, profusionem & ceteras pestes, ætatis inconsultæ corruptelas. His auditis, nihilominus perstitit matrona prudentissima in suis rogatibus: darem hoc Mariti contestatis in nostrum Ordinem meritis: darem tibi, filium tantum non in hac profectio- ne efferenti: darem ei, cujus causa potissimum agitur; præscriberem quasdam, ut vocant, regulas, seu præcepta, seu monita, qui-

bus suffultus à graviore casu servaretur: se advertisse in te, nondum ephobiam egresso, quandam erga me observantiam (refero ipsius verba) penè parentibus invidendam; eam mentem adhuc inhærere Alberto, & scriptam in rudiori tabella reverentiam nec dura (ut apud alios fieri solet) oblitteratam. Novi disertam in Nobili Matrona linguam, & majores, quàm pro merito meo laudes; sed tamen hæc, etiam sine comite facundiâ, humanitas quid non impetraret? hic petendi modus quem assensum non inveniret? ego certè diutiùs renuere non sustinui; illa domum recessit; ego ad scriptorium pulpitum me contuli, calamum & chartam prehendi, quæque non operosè in mentem veniebant, exaravi: tu ipse judicabis, ubi legeris, in hanc meam ad te epistolam, minimè *scrupulosam*, ut Plautus loquitur; ut ego loquor, haud *scrupulosam repisse viam*. Accipe voluntatem matris, meum obsequium & quod olim fecisti puer, nec juvenis aspernare dicta quædam, familiari affectu à me prolata; ætatem magis tuam, quàm te ipsum informo, quem scio mea institutione non indigere; habes tecum, quem consultas, ad quem vitæ tuæ leges referas. Tria

ad

ad exteras gentes profecturo dicuntur maxime observanda: *Cura Animi, Corporis, Fortunarum*. Animus expoliendus est varia cognitione rerum: mores incolarum, ritus, leges explorandæ; lingua addiscenda; virtutes ac vitia advertenda, ut illas tecum domum referas; hæc noveris, nequaquam imiteris. *Cura Corporis* requirit, ut nihil admittas, quod valetudinem lædat; nihil negligas, quod eam conservet. *Fortunarum* quoque consideratio habenda, ne in prodigalitatem abeant necessariae itineris impensæ. Quid enim juvet, varias transeundo terras, dispersisse pecuniam, quam in patria desideres tibi collectam remansisse? Mores gentium jam olim à vitijs notabantur; hinc in adagium abierunt, *Phryge mollior, Sybaritâ fastuosior, Scythâ asperior, Pæno perfidior, Græco levior & vanior, Thracibus bibacior, Cretensi mendacior, Arcade stolidior, Parthis fugacior &c.* Mutantur tempora, & cum ijs nomina, non vitia. Ex historijs constat, frugalem Populi Rom. vitam, ac masculam virtutem corruptam fuisse; cum Græcis, & peregrinis moribus in civitatem irrupisse mollietiam, luxum, gulam, ebrietatem, & diversa turpitudinis genera. Re-

giones lustranti imitandi sunt quidam fluvij, qui per medios lacus erumpunt, nec tamen illis miscentur; sic utendum hospitij peregrinis, ut idem exeas, qui veneris; experior quidem, & usu ac consuetudine locorum ac populorum doctior, cautior, politior, prudentior, sed non peior ac deterior. Ante omnia homini peregrino explorandus est genius loci & incolarum; an proni sint ad suspiciones, & quæ hinc nascitur, ad emulationem & zelotypiam; quo vitio qui correpti sunt, metue ab ijs insidias: multis nocuit aspexisse, multis tantum salutasse; levissima suspicandi momenta in cædes impellunt. Alicubi feminæ clausæ, velut in custodia, tenentur; in publicum rarissime prodire licet, & quidem non nisi facie velata; in convivij virorum assidere, censetur honestas non decere. Ab hac suspitionum temeritate longè absunt alij, apud quos liberior conversatio in laude comitatis & eutrapeliæ habetur. Catus hospes attendet, ut ijs in locis, quæ zelotypa febris laborant, nec verbo, nec nutu, nec joco quidquam præferat, quo detur indicium, sibi peregrinam formam placere. Quidam enim de suspiciosis Junones suas, sicut gryphes aurum in

montibus Scythiæ, custodiunt, & omnia tuta timent; ad folium motæ arundinis excubant, ne quis cuculus alienum invadat nidum. Alicubi *Solis* & *pectoris* calore æstant homines; sunt manu prompti; facili de causa pugnas cient, duella ineunt; odia exercent occulta & internecina; in paratu habent sicarios, quos in cædes immittant; venena, quæ per speciem amicitia misceant; quibus idem est, hominem occidere, atque gallinam mactare. Qui sapit, hoc genus furiosos Aiaces vitat; neque enim est cordati juvenis, vitam proijcere, & in rixis velle audaciam ostentare; unum quandoque verbulum arripitur, & in prælia trudit stolidam ferociam. Reprimendus naturæ vehementioris impetus, lingua coercenda, ne cum ea stringatur gladius. Siracidis monitum est, ut cum homine iracundo non in eas familiaritatem, ne te laceat ad jurgia, rixas, pugnam. Ejus verba c. 8. hæc sunt: *Cum iracundo non facias rixam, & cum audace non eas in desertum, quoniam quasi nihil est ante illum sanguis: hinc valet illud: Qui amat periculum, peribit in illo.* Non optis est provocare fata; venient certo ordine, & mortalitatis tributum exigent. Lustrantē
terras

terras peregrinas hoc quoque fugiendum,
 ne velle videatur rerum suarum præconem
 agere, alienas consuetudines, & laudes dete-
 rere, aut minùs æstimare. Nihil odiosius,
 quàm fastu inflari, præsertim coram illis,
 quos nativus genius ad jactantiam & ostenta-
 tionem educavit. Gallus, ut dicitur, in ster-
 quilinio suo triumphat; patrios ritus, ce-
 remonias, opes, fertilitatem soli, urbium
 splendorem, virorum robur, Nobilitatis am-
 plitudinem, Principum potentiam supra
 omnes alios effert; quibus si adverseris, aut
 ea parciùs commendes, aut commendanti
 languidiùs assentiaris, contemptum scilicet
 interpretatur. Hic sapientis est, abstinere
 gloriolâ domesticâ, nec in contentionem ve-
 nire cum homine, sua tantùm admirante, &
 abjectè de alijs sentiente. Communi verbo,
 omnis comparatio secum invidiam trahit;
 quid jam humanitatis ab exteris sperabit, quos
 rerum tuarum jactatione irritasti? indicium
 præbet inopiæ mentis, qui agelli sui ambi-
 tum putat meliorem, quàm pinguis ruta
 Galesi, calere sole. Potens conciliatrix be-
 nevolentia est modestia & animi submissio;
 demittentem enim se quis sublevare non cu-
 pit: at sese attollentem quis deprimendum

non

non putat ? hæc virtus est illa Ariadne, quæ non semel unum Theseum, ignota in regione versantem, multis periculis explicavit, & æquè acceptum populis, quàm popularibus suis reddidit. Alius, non vitandus minùs peregrinationis scopulus est, ad quem alliduntur illi, qui intemperantiùs in potum effusi sunt. Immodicus amor Lyæi multis cum pecunia valetudinem & vitam eripuit. Alicubi infames habentur, qui supra naturam vino se onerant. Damna temulentia notiora sunt, quàm ut necesse sit, ea enumerare. Non minima perniciès est ebrìa linguæ licentia, quæ sæpiùs graves calamitates peregrinanti accersivit. Seneca ait : non facit ebrietas vitia, sed protrahit : tunc impudicus morbum profitetur ac publicat ; tunc petulans non linguam, non manum continet ; crescit insolenti superbia, pugnaci audacia ; secretum nullum ; ubi regnat ebrietas. Et hanc ob causam multos aliena terra tumulavit, partim quòd sumptibus nimium prodeutes, ob frustratam solutionem custodijs inclusi contabuerunt ; partim quòd per ebrietatem ad alia atque alia vitia delapsi socienos sibi adjunxerunt, quibus nummorum & salutis suæ jacturam debuerunt. Af-

seclæ,

seclæ in ipsorum familiaritatem se insinu-
 runt cantores, cantatrices, histriones, para-
 siti, aretalogi, ganeones, aleatores, qui
 aviculam aliunde advolantem ita deplumã-
 runt, ut nudiozem Iro constituerent, ex-
 ercitati canes venatici, ad venandam in alic-
 nis marsupijs prædam. Frustra clamat de-
 fertus & egenus hospes: Actæon ego sum,
 dominum cognoscite vestrum: accessit ad e-
 gestatem ludibrium, & quos aluit, ab his
 discerptus est, pecunijs prodigè decoctis &
 dilapidatis. Atque hæc ego non adfero, tan-
 quam velim tibi, Juveni illustri, & optimis
 moribus prædito diffidere, & de tua virtute
 dubitare; alijs hæc monstra timenda sunt,
 qui carent vigilantis Moderatoris præsentia;
 quos effrenes facit libertas, & juvenilis æ-
 tas parentum oculis subducta; ideo hæc com-
 memoravi, ut docerem, quàm horrida por-
 tenta se obijciant terras peregrè lustrantir-
 bus. Ejus rei documentum sub fabularum
 involuero sapientissimus Homerus in suo
 Ulysse tradidit: quid enim sunt illæ Sire-
 nes, virginea facie monstra, nisi voluptates,
 primo aspectu blandæ, auditu jucundæ, quæ
 capiunt sensus juventutis, & navigantem U-
 lysses remorantur, nec rarò mergunt, ut
 vel

vel nunquam redeat ad patria littora, vel certè lacer & naufragus, & virtutum, quas domo extulit, veste spoliatus? Quid illa Circe trivenefica, quæ pernicioso philtro demeravit Ulyssis socios, & in bestiarum formas transmutavit, quàm ingenita juventuti ad malas cupiditates proclivitas, quæ se maximè in peregrinis regionibus exerit, & rationem ac mentem evertit? Quid illa scylla & charybdis, voraces hominum naviumque gurgites, quos alij Gulam & Luxuriam interpretantur, alij ad Profusionem & Prodigalitatem applicant: quæ vitia Marcus Tullius patrimoniorum charybdin appellavit; nec malè in peregrinatores istos convenit, qui videndo varias terras peculium parentum exhauriunt, & domum reduces seram in fundo parsimoniam deprehendunt. Sapuit Ulysses, qui rapaces vortices incolumis superavit, circumeundo saxa, sub quibus spumosa murmurat unda; peregrinus probos mores & nummos conservat, si occasiones deflectat, paternas opes unà cum bona mente perdendi. Demum Ulysses post tot virtutum experimenta & specimina, è mille periculis eluctatus, ad deliciosas Alcinoi Phæacum Regis hortos delatus est, ibique omni hono-

hono-

honore ac liberalitate exceptus. Agnosca
 imaginem longinquè & fructuosè peregrinantis : subeunda sunt pericula, & duce prudentiâ exantlanda. Ulyssi post varios casus, & innumeros terrâ pelagóque labores, Alcinous omnes molestias absterfit : juvenem generosum, quibus decet ornamentis instructum, suspiciet Princeps, & ultro in gratiam admittet ; pensabunt itineris difficultates ac sumptus splendidi honores, & sociatæ cum opimis fructibus dignitates. Quocirca macte animo, perge prosequi coepita, & ad avitam laudem magnis animis grassari. Si profectiones impensis & periculis carerent, quis ex trivio non affectaret, molestias viarum suscipere, & nomen experti Ulyssis occupare ? Sed aliud est, cursoris veredarij in morem fumum alieni solinare trahere, aliud locorum genio & ingenio pasci. Tecum, credo, excurrit hæc epistola, & comitatur euntem. Vereor, ne dudum molesta & ingrata sit properanti. Quare haud ægrè mihi feceris, si jubeas eam domum facessere. Fecit impensum Dominæ parenti obsequium, ut longius procurrerem. Vale, bene proficiscere.